

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้บัตรรายการของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย โดยมีสมมติฐาน ดังนี้

1. บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ มีวัตถุประสงค์และใช้ข้อมูลในบัตรรายการต่างกันตามลักษณะงานที่รับผิดชอบ
2. บัตรรายการที่บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยใช้มาก ได้แก่ บัตรแจ้งหนังสือ

ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง

สมมติฐานดังกล่าวข้างต้น มีตัวแปรที่เกี่ยวข้อง คือ

ตัวแปรอิสระ

ลักษณะงานของบรรณารักษ์

ตัวแปรตาม

วัตถุประสงค์การใช้บัตรรายการ  
การใช้ข้อมูลในบัตรรายการ  
ประเภทของบัตรรายการที่ใช้

รายละเอียดเกี่ยวกับตัวแปร

ตัวแปรอิสระ

ลักษณะงานของบรรณารักษ์ ได้แก่ หน้าที่ความรับผิดชอบงานด้านต่าง ๆ ของบรรณารักษ์ ซึ่งได้กำหนดเป็น 8 กลุ่มดังนี้

1. งานจัดหาทรัพยากรห้องสมุด
2. งานทำบัตรรายการ
3. งานบริการตอบคำถาม
4. งานบริการยืม-คืนหนังสือ
5. งานวารสาร

6. งานสำรวจหนังสือ
7. งานใส่คัทสนศึกษา
8. งานอื่น ๆ ได้แก่ งานบริหาร, งานธุรการ, งานเทคโนโลยีห้องสมุด, งานส่งเสริมพิเศษ, งานประชาสัมพันธ์

#### ตัวแปรตาม

1. วัตถุประสงค์การใช้บัตรรายการ ได้แก่ วัตถุประสงค์ในการใช้บัตรรายการ ความถี่ในการใช้บัตรรายการ
2. การใช้ข้อมูลในบัตรรายการ ได้แก่ การใช้ข้อมูลเลขเรียกหนังสือ ชื่อผู้แต่ง ชื่อผู้แต่งร่วม ชื่อเรื่อง หัวเรื่อง ครั้งที่พิมพ์ ปีที่พิมพ์ ฯลฯ
3. ประเภทของบัตรรายการที่ใช้ ได้แก่ บัตรผู้แต่ง บัตรเพิ่มผู้แต่ง บัตรชื่อเรื่อง บัตรเพิ่มชื่อเรื่อง บัตรเรื่อง และบัตรอื่น ๆ

#### สำหรับวิธีการวิจัยผู้วิจัยได้กำหนดดังนี้คือ

1. ศึกษาวรรณกรรม
2. กำหนดกลุ่มประชากรที่จะศึกษา
3. กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
4. ทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
5. เก็บรวบรวมข้อมูล
6. วิเคราะห์ข้อมูล

#### ศึกษาวรรณกรรม

ศึกษาวรรณกรรมจากคู่มือ หนังสือ เอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบัตรรายการ และการใช้บัตรรายการของบรรณารักษ์ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

#### กำหนดกลุ่มประชากรที่จะศึกษา

กลุ่มประชากรที่ศึกษา ได้แก่ บรรณารักษ์ห้องสมุดกลางของมหาวิทยาลัยของรัฐในเขต กรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล ซึ่งได้แก่ จังหวัดนนทบุรี รวม 11 แห่ง จำนวน 214 คน ห้องสมุดกลางของมหาวิทยาลัยดังกล่าว ได้แก่

1. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
4. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยรามคำแหง
5. สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
6. แผนกห้องสมุด มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตวังท่าพระ
7. ศูนย์บรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
8. หอสมุดกลาง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง
9. สำนักห้องสมุดและบรรณสารสนเทศ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ธนบุรี
10. สำนักหอสมุดกลาง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ
11. สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

#### กำหนด เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาของแบบสอบถามเป็น 4 ตอนดังนี้คือ

- ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของบรรณารักษ์ผู้ตอบแบบสอบถามมี 6 ข้อ
- ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และพฤติกรรมการใช้บัตรรายการของบรรณารักษ์ มี 8 ข้อ
- ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลในบัตรรายการที่บรรณารักษ์ใช้ มี 3 ข้อ
- ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้บัตรรายการ มี 2 ข้อ

#### การทดสอบ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับบรรณารักษ์ห้องสมุดกลางของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ซึ่งตั้งอยู่ในต่างจังหวัดรวม 5 แห่งจำนวน 60 คน ดังนี้

1. หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 17 คน
2. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 15 คน
3. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 17 คน
4. หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำนวน 6 คน
5. กองห้องสมุด สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ จำนวน 5 คน

จากนั้นก็นำผลของการทดลองใช้รวมทั้งข้อวิจารณ์และข้อเสนอแนะจากผู้ทดลองใช้มาแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถาม ดังนี้



1. แบบสอบถามในตอนที่ 2 เกี่ยวกับวัตถุประสงค์และพฤติกรรมการใช้บัตรรายการของบรรณารักษ์ ในข้อ 5 ตามเกี่ยวกับความถี่ในการใช้บัตรรายการในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ คำตอบที่ให้เลือกมีช่วงความถี่ในการใช้บัตรรายการห่างเกินไป ทำให้ผู้ตอบไม่สามารถตอบได้ตรงความเป็นจริง จึงแก้ไขคำตอบที่ให้เลือกมีช่วงความถี่มากขึ้น

2. แบบสอบถามในตอนที่ 4 เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้บัตรรายการ ในข้อ 2 ตามเกี่ยวกับปัญหาในการใช้บัตรรายการของบรรณารักษ์ แบบสอบถามที่ใช้ทดลองเป็นคำถามแบบเปิด ผู้วิจัยได้รวบรวมคำตอบที่ได้มาจัดกลุ่มและทำเป็นคำถามแบบปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเลือกคำตอบได้สะดวกยิ่งขึ้น

#### การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากบรรณารักษ์ทุกแผนกงานของห้องสมุดกลางของห้องสมุดมหาวิทยาลัยทั้ง 11 แห่ง จำนวน 214 คน โดยการส่งแบบสอบถามทั้งด้วยตนเอง และทางไปรษณีย์ การแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมแบบสอบถามได้กระทำในช่วง 1 กรกฎาคม-15 สิงหาคม 2531 แบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาไม่ครบทั้ง 11 แห่ง ทั้งนี้เนื่องจากทุกห้องสมุดมีบรรณารักษ์ลาศึกษาต่อ ไปอบรมหรือดูงานต่างประเทศ และไม่ทราบสาเหตุ แบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมดจำนวน 214 ฉบับ ได้รับคืน 194 ฉบับหรือร้อยละ 90.64 ไม่ได้รับคืน 20 ฉบับหรือร้อยละ 9.46 ดังตารางต่อไปนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 แบบสอบถามที่ได้รับคืน

ห้องสมุด	จำนวน บรรณารักษ์	แบบสอบถามที่ได้		แบบสอบถามที่ไม่ได้	
		รับคืน		รับคืน	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	25	23	92.0	2	8.0
หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	19	16	84.2	3	15.8
สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	30	28	93.3	2	6.7
สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยรามคำแหง	50	47	94.0	3	6.0
สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	14	11	78.6	3	21.4
แผนกหอสมุด มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตวังท่าพระ	18	17	94.4	1	5.6
ศูนย์บรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	23	22	95.7	1	4.3
หอสมุดกลาง สถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง	4	3	75.0	1	25.0
สำนักห้องสมุดและบรรณสารสนเทศ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ธนบุรี	8	5	62.5	3	37.5
สำนักหอสมุดกลาง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ	5	5	100.0	-	0.0
สำนักบรรณสารสนเทศการพัฒนาศาสตร์	18	17	94.4	1	5.6
รวม	214	194	90.64	20	9.46

### การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์ และสถิติที่ใช้ในการพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้สูตร ดังนี้

1. ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) ใช้สูตร  $\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$

$\bar{X}$  = ค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นแต่ละข้อ

f = ความถี่

x = คะแนนน้ำหนักความคิดเห็นประจำข้อ

n = จำนวนผู้ตอบ

2. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ใช้สูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum (x-\bar{X})^2}{N-1}}$$

S.D. = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นแต่ละข้อ

f = ความถี่

x = คะแนนน้ำหนักความคิดเห็นแต่ละข้อ

N = จำนวนผู้ตอบ

สำหรับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นในแบบสอบถามตอนที่ 3 นำมาวิเคราะห์และตีความหมาย ค่าเฉลี่ยของค่าตอบแต่ละข้อ ดังนี้

3.6 - 4.0 = มาก

2.6 - 3.5 = ปานกลาง

1.6 - 2.5 = น้อย

1.0 - 1.5 = ไม่ใช่เลย

ส่วนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นและข้อ เสนอแนะอื่น ๆ จะนำมาสรุปประเด็นสำคัญ